

8. Доходи та витрати населення України (2002–2015). Сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 19.06.2017).
9. Степанішин В. М., Тисовський Л. О. Побудова моделі кореляційного аналізу для дослідження багатофакторних процесів і явищ. *Вісник Національного університету «ЛП»*. 2012. № 736. С. 133–138.

References

1. Kryvtsova, M. (2016) Systema derzhavnykh sotsialnykh standartiv ta harantii v Ukraini: vplyv na dokhody naseleння ta shliakhy vdoskonalennia [System of state social standards and guarantees in Ukraine: effect on incomes and ways of improving] *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, 6, 108–131 [in Ukrainian].
2. Libanova, E. M. (2008) Bidnist' Naseleння Ukrainy: Metodologiya, Metodyka ta Praktyka Analizu [Poverty of Ukraine's Population: Methodology, Methods, and Practice of Analysis]. Kyiv, KNEU, 143 [in Ukrainian].
3. Semenchenko, A. V. (2016) Udokonalennia mekhanizmu derzhavnoho rehuliuвання dokhodiv naseleння [Improving the State Regulating the Income of the Population]. *Business-inform*. 5. 51–56 [in Ukrainian].
4. Collins, Christopher (2017) Raising the Minimum Wage: An Economic Gain. *The Park Place Economist*: Vol. 25. Retrieved from: <http://digitalcommons.iwu.edu/parkplace/vol25/iss1/20> (Last accessed: 20.10.2017) [in English].
5. Manning, Alan (2016) The elusive employment effect of the minimum wage. CEP Discussion Paper, No 1428. Centre for Economic Performance, London School of Economics and Political Science, London. Retrieved from: <http://eprints.lse.ac.uk/67646/> (Last accessed: 21.10.2017) [in English].
6. Tymbaliuk, I. O. (2014) Neobkhdnist ta napriamy udokonalennia podatkovoi systemy Ukrainy. [Necessity and directions of improvement of the tax system of Ukraine]. *Problemy rozvytku finansovoi systemy Ukrainy ta shliakhy yikh vyrishennia : monohrafiia. [Problems of development of the financial system of Ukraine and ways of their solution: monograph]*. Lutsk. 99–115 [in Ukrainian].
7. Kroft, K., Kucko, K., Lehmann, E. and Schmieder J. (2016) Optimal Income Taxation with Unemployment and Wage Responses: A Sufficient Statistics Approach. Technical report. National Bureau of Economic Research. Retrieved from: <http://ftp.iza.org/dp9719.pdf> (Last accessed: 21.10.2017) [in English].
8. Dokhody ta vytraty naseleння Ukrainy (2002–2015). [Income and expenditure of the population of Ukraine]. Site of the State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from: [www.ukrstat.gov.ua.](http://www.ukrstat.gov.ua/) (Last accessed: 19.06.2017) [in Ukrainian].
9. Stepanishin, V. M., Tysovsky, L. O. (2012) Pobudova modeli koreliatsiinoho analizu dlia doslidzhennia bahatofaktornykh protsesiv i yavysch [Construction of a correlation analysis model for the study of multifactorial processes and phenomena] *Bulletin of the National University «LP»*. No. 736. P. 133–138 [in Ukrainian].

The article acted to the editorial board in 17.03.2018 r

УДК 339.92:332.14

Сак Тетяна,
кандидат економічних наук, доцент, Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, кафедра економіки,
безпеки та інноваційної діяльності підприємства;
м. Луцьк; e-mail: tetianasak@gmail.com
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-02-35-41>

ОЦІНКА БЕЗПЕЧНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

У статті проведено оцінку безпечності функціонування бізнесу в Україні. Проаналізовано статистичні дані щодо кількості суб'єктів підприємництва за розмірами та результатами їхньої діяльності. Для виявлення причин, що формують небезпеки функціонування вітчизняних підприємств, розглянуто місце України у світових економічних рейтингах. За результатами дослідження визначено, що Україна суттєво відстає в економічному розвитку, а, порівняно із сусідніми країнами, має несприятливий бізнес-клімат для розвитку підприємництва. Виявлено зовнішні та внутрішні загрози розвитку підприємництва, серед яких основними є корупція, обмеженість фінансування, податкове навантаження, неефективне корпоративне управління, низька інноваційна активність. Визначено стратегічні напрями для подолання загроз та підвищення безпечності функціонування бізнесу.

Ключові слова: бізнес-середовище, суб'єкти підприємництва, безпечність бізнесу, рівень безпеки, світові економічні рейтинги, загрози розвитку підприємництва

Сак Тетяна,

кандидат економічних наук, доцент, **Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки, кафедра економіки, безпеки та інноваційної діяльності підприємства;**
г. Луцк; e-mail: tetianasak@gmail.com

ОЦЕНКА БЕЗОПАСНОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ БИЗНЕСА В УКРАИНЕ

В статье проводится оценка безопасности функционирования бизнеса в Украине. Анализируются статистические данные относительно количества субъектов предпринимательства за размерами и результатов их деятельности. Для выявления причин, которые формируют опасность функционирования отечественных предприятий, рассмотрено место Украины в мировых экономических рейтингах. По результатам исследования определяется, что Украина существенно отстает в экономическом развитии, а по сравнению с соседними странами, имеет неблагоприятный бизнес-климат для развития предпринимательства. Выявляются внешние и внутренние угрозы развития предпринимательства, среди которых главными являются коррупция, ограниченность финансирования, налоговая нагрузка, неэффективное корпоративное управление, низкая инновационная активность. Определяются стратегические направления для преодоления угроз и повышения безопасности функционирования бизнеса.

Ключевые слова: бизнес-среда, субъекты предпринимательства, безопасность бизнеса, уровень безопасности, мировые экономические рейтинги, угрозы развития.

Sak Tetiana,
PhD in Economics, Associate Professor, Lesya Ukrainka Eastern European National University, Chair of Economics, Security and Innovation of the Enterprise;
Lutsk; e-mail: tetianasak@gmail.com

ASSESSMENT OF THE SAFETY OF BUSINESS FUNCTIONING IN UKRAINE

The article reviews the safety of business functioning in Ukraine. The statistical data on the number of subjects of entrepreneurship by size and the results of their activity are analyzed. Small and medium-sized enterprises, which take up 99,9 % of the total number of business entities, are recognized as the strategic group in the country's business structure.

In order to identify the causes of internal and external threats to the functioning of domestic enterprises, Ukraine's place in world economic ratings has been considered. According to the results of the study, it is determined that Ukraine is significantly behind in its economic development and compared to neighbouring countries it has an unfavorable business climate for business development. Whereas ratings demonstrate mostly positive dynamics, the level of achievements remains extremely low. According to certain criteria, for example, in the Doing Business rating Ukraine has risen from the 152nd position in 2012 to the 80th position in 2017 ranking. However, there are still a lot of threats and difficulties of doing business that shape the business climate.

The external threats and difficulties faced by business entities include: the complexity and opacity of approval procedures and obtaining permits; corruption in licensing, obtaining permits, inspections, customs procedures, tenders, etc.; high tax pressure and instability of tax legislation; devaluation of hryvnia; increased prices for basic energy resources; low investment attractiveness of individual regions and the country as a whole; limited access to funding; instability of the banking sector of the country; insufficient level of property and corporate rights protection, asset-grabbing.

The internal threats of entrepreneurship development are: insufficient level of innovation activities; power-consuming production; low labor productivity; ineffective corporate governance; limited information and skills of using modern business financing methods; low financial literacy.

Strategic directions for increasing the safety of business operations are identified as follows: elimination or reduction of external threats through effective reforms of the state economic policy; improving the management efficiency at the micro level to overcome the identified internal threats hampering development.

Key words: business environment, subjects of entrepreneurship, business security, security level, world economic ratings, threats to entrepreneurship development.

Постановка проблеми. Незаперечний той факт, що основа економічного зростання України – це збільшення кількості економічно активних підприємств, підтримка діяльності малого й середнього бізнесу. Водночас умови що склалися сьогодні в бізнес-середовищі, економічна та політична ситуація в країні не сприяють розвитку підприємств та їхній стабільній і безпечній діяльності. Зважаючи на це, дослідження причин, що породжують загрози бізнесу, визначення рівня безпечності функціонування підприємництва є актуальним і своєчасним.

Мета й завдання статті. Мета дослідження – проведення оцінки безпечності функціонування бізнесу в Україні на основі показників, що формують світові економічні рейтинги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оцінки безпечності підприємництва за окремими аспектами та підходами розглянуто в працях провідних зарубіжних і вітчизняних учених (І. Бланка, Т. Васильців, Л. Волощук, В. Геця, М. Зубок, І. Кривов'язюка, О. Ляшенко, І. Мойсенко, І. Отенко, В. Пономаренко, А. Єпіфанова).

Так, Т. Г. Васильців розглядає особливості застосування методів оцінки рівня економічної безпеки підприємництва на різних рівнях ієрархії управління економікою (макро-, мезо-, мікрорівні). Наголошено, що оцінка рівня економічної безпеки підприємництва повинна охоплювати як критерії та індикатори з їх пороговими значеннями, так і такі методи дослідження, як моніторинг соціально-економічних показників, експертної оцінки, багатовимірного статистичного аналізу [1, с. 59].

Л. О. Волощук пропонує оцінювання рівня безпечності промислових підприємств здійснювати за двома напрямками: оцінювання ознак економічної безпеки за окремими показниками діяльності підприємств, що визначають їх інноваційність; оцінювання рівня економічної безпеки за інтегральними показниками на засадах фінансово-ризикового підходу й відповідних адаптованих моделей прогнозування ймовірності банкрутства [2, с. 203].

На особливу увагу заслуговує інноваційний підхід до оцінювання безпечності функціонування промислових підприємств, поданий І. В. Кривов'язюком у праці [3]. Для оцінювання безпечності функціонування й виявлення рівня кризового стану промислових підприємств України за різними видами економічної діяльності запропоновано модель К-маятника. Основна перевага цього підходу – доступність статистичних даних для діагностування рівня економічної безпеки; можливість швидкої ідентифікації стану економічної безпеки промислових підприємств та рівня кризового стану; наочна графоаналітична модель.

Попри значну кількість публікацій за цим напрямком, актуальними залишаються питання безпечності започаткування та функціонування бізнесу в Україні за сучасних умов господарювання.

Виклад основного матеріалу. Суб'єкти підприємництва в Україні функціонують у складних економічних і соціально-політичних умовах. Геополітичні конфлікти, внутрішні політичні та економічні диспропорції призвели до зменшення виробничих потужностей, втрати конкурентних позицій вітчизняних підприємств, зростання інвестиційних ризиків і сформували негативний імідж країни загалом. У результаті спостерігаємо загальну тенденцію зменшення кількості великих та середніх підприємств, поглиблення їхніх кризових тенденцій.

У табл. 1 наведено дані щодо кількості суб'єктів господарювання в Україні впродовж 2010–2016 рр.

Таблиця 1

Кількість суб'єктів господарювання з їх розподілом за розмірами впродовж 2010–2016 рр.

Кількість	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Усього, одиниць	2 183 928	1 701 620	1 600 127	1 722 070	1 932 161	1 974 318	1 865 530
Великі	586	659	698	659	497	423	383
% до загальної кількості	0,03	0,04	0,04	0,04	0,03	0,02	0,02
Середні	21 338	21 059	20 550	19 210	16 618	15 510	15 113
% до загальної кількості	0,98	1,24	1,28	1,12	0,86	0,79	0,81
Малі	2 162 004	1 679 902	1 578 879	1 702 201	1 915 046	1 958 385	1 850 034
% до загальної кількості	99,00	98,72	98,67	98,85	99,11	99,19	99,17
У тому числі мікропідприємства	2 093 688	1 608 819	1 510 776	1 637 180	1 859 887	1 910 830	1 800 736
% до загальної кількості	95,87	94,55	94,42	95,07	96,26	96,78	96,53

Джерело. Сформовано за даними Державної служби статистики України [4].

Згідно з наведеними статистичними даними, у 2016 р. в країні функціонувало лише 383 великі підприємства (0,02 % до загальної кількості). На малі та середні суб'єкти господарювання припадало 99,98 %. Питома вага малих підприємств у 2016 р. становила 99,17 % (у тому числі 96,53 % мікропідприємств). Причина таких змін – погіршення економічної ситуації в країні, політична криза, значна девальвація гривні у 2014–2016 рр. Як наслідок, значна частина великих підприємств

перейшла до групи середніх, отримавши обсяг реалізації менший за 50 млн євро. Серед статистичних даних також не враховано підприємства та фізичні особи-підприємці в окупованому Криму й Донбасі.

У 2016 р. на 108 351 підприємство зменшилася кількість малих суб'єктів господарювання, у тому числі мікропідприємств – на 110 094 (на 5,7 %). Основною причиною таких змін стали банкрутство й припинення діяльності частини підприємств. У 2017 р. у зв'язку зі змінами в оподаткуванні фізичних осіб-підприємців їх кількість суттєво зменшилася через ініціювання припинення роботи підприємств, які не виконують діяльності.

Отже, малі й середні підприємства в Україні є стратегічною групою в бізнес-структурі країни, проте недостатньо ефективною. При загальному зростанні обсягу реалізованої продукції, частка виручки середніми й малими підприємствами залишається низькою (рис. 1).

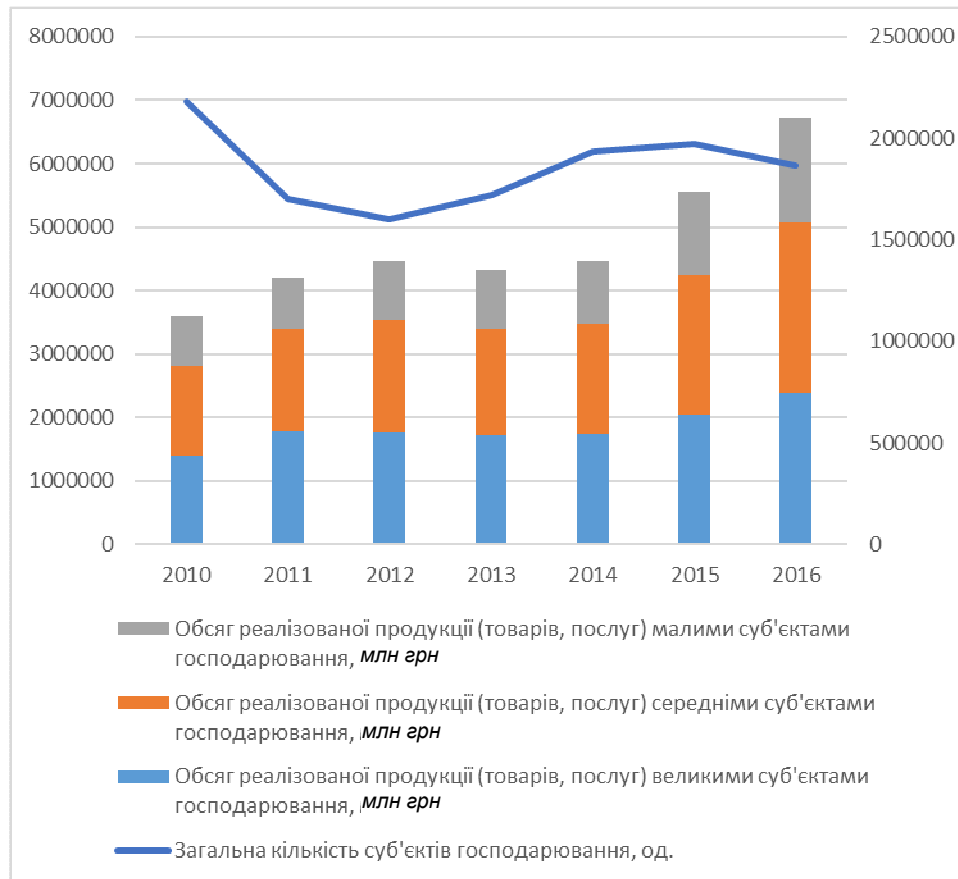

Рис. 1. Обсяг реалізованої продукції суб'єктів господарювання з їх розподілом за розмірами упродовж 2010–2016 рр.

Джерело. Сформовано за даними Державної служби статистики України [4].

У 2016 р. питома вага реалізованої продукції (товарів, послуг) малими та середніми суб'єктами господарювання становила 64,4 %.

Середні компанії в цілому є відносно більшими, ніж у країнах ЄС і представляють значну частку обсягу реалізації (39,8 %) і зайнятості (32 %). Мікропідприємства займають вагому частку в структурі підприємництва (96,53 % загальної кількості суб'єктів господарювання), утім, характеризуються низькою продуктивністю (35 % найманих працівників і лише 12 % загального обсягу реалізації). У ЄС мікропідприємства також стикаються з проблемою низької продуктивності, але не такою значною мірою, як в Україні. Так, у сусідній Польщі при зайнятості 35,8 % працівників мікропідприємства продукують 20,2 % доходу [5].

Для виявлення причин, що формують як внутрішні, так і зовнішні небезпеки функціонування вітчизняних підприємств, розглянемо місце України у світових економічних рейтингах (табл. 2).

Україна у світових економічних рейтингах

Назва рейтингу	Рік виходу	Місце України/ загальна кількість країн	Динаміка за рік	Коефіцієнт досягнень
Глобальний індекс інновацій The Global Innovation Index	2017	50/127	+6	0,61
Індекс конкурентоспроможності The Global Competitiveness Index (WEF)	2017	81/137	+4	0,41
Індекс економічної свободи Index of Economy Freedom	2016	166/180	-4	0,08
Індекс ведення бізнесу Easy of Doing Business	2017	80/190	+4	0,58
Рейтинг податкового навантаження Paying taxes ranking	2016	84/190	+23	0,56
Індекс процвітання The legatum prosperity index	2016	107/149	0	0,28

Джерело. Сформовано за даними [6].

За наведеними даними табл. 2, зокрема таких світових рейтингів, як «Індекс конкурентоспроможності» (81 місце серед 137 країн), «Індекс економічної свободи» (166 місце серед 180 країн), «Індекс процвітання» (107 місце серед 149 країн), Україна суттєво відстає в економічному розвитку. При переважній позитивній динаміці рейтингів рівень досягнень залишається вкрай низьким. За окремими критеріями, наприклад у рейтингу «Ведення бізнесу», Україна піднялася зі 152-го місця у 2012 р. до 80-го місця в рейтингу 2017 р. Проте, порівняно із сусідніми країнами, бізнес-клімат України є несприятливим для розвитку підприємництва.

На рис. 2 зображено позицію, яку посідає Україна за показником «Індекс ведення бізнесу», порівняно з економіками сусідніх держав. Усі країни в групі випереджають Україну. Лідером серед наведених держав є Польща (24 місце в рейтингу). Сусідня Білорусь займає 37 місце, Російська Федерація – 40. Україна відстає від регіону в цілому щодо кількості пунктів до перших позицій у рейтингу, тобто до країни-лідера в рейтингу [5].

Рис. 2. Рейтинг України та подібних економік за критерієм «Індекс ведення бізнесу» у 2017 р.
Джерело. WB Doing Business [8].

Індекс ведення бізнесу включає 10 показників: реєстрація підприємств; отримання дозволів на будівництво; реєстрація власності; кредитування; захист інвесторів; оподаткування; міжнародна торгівля; забезпечення виконання контрактів; відновлення платоспроможності. На рис. 3 зображено позиції України за показниками індексу ведення бізнесу. У центрі діаграми позиціонується кількість країн – 190, рух до крайньої межі характеризує наближення до держави-лідера.

Рис. 3. Показники Індексу ведення бізнесу в Україні у 2017 р.

Джерело. *WB Doing Business* [8].

Отже, найбільш складними питаннями є відновлення платоспроможності (150 місце), отримання дозволу на будівництво (140 місце) та підключення до електромереж (130 місце). Як бачимо, надмірна складність бюрократичних процедур при фінансовій санації чи реструктуризації, отриманні дозволів і погоджень, що фактично нерегламентовані в часі й мають корупційний зміст, ускладнюють ведення бізнесу в Україні.

Хоч за показниками рейтингу Україна характеризується сприятливими умовами кредитування (20 місце), доступ до фінансових ресурсів є частково обмеженим. Особливо гостро це питання стоїть для середніх і малих підприємств. Такі суб'єкти бізнесу більш чутливі до несприятливого бізнес-середовища, менш захищені від жорсткої конкуренції, рейдерства та політичного впливу.

Для оцінювання безпечності функціонування бізнесу також використовуємо індекс економічної політики у сфері малого й середнього підприємництва [7]. Індекс розроблений Організацією Економічного Співробітництва і розвитку разом із Європейською комісією, Європейським банком реконструкції та розвитку і Європейським фондом освіти у 2006 р. та призначений для проведення моніторингу й оцінювання прогресу політик, спрямованих на підтримку розвитку малого й середнього підприємництва. За результатами оцінювання, що відбувалось у 2012 та 2016 рр., виявлено сильні та слабкі сторони політики підтримки підприємництва, наявні можливості та загрози бізнесу.

За результатами оцінки, наведеної в індексі (оцінювання в 1–5 балів), прогрес України з 2012 р. був незначним. Крім того, більшість критеріїв мають значення нижчі за 3 (рис. 4).

Найгірша ситуація в Україні з реалізацією принципів, що здійснюються через такі показники, як підтримка малого й середнього підприємництва та нових організацій (1,84); інновації (1,86); мале й середнє підприємництво в «зеленій» економіці (1,22); інтернаціоналізація малого та середнього підприємництва (1,63).

Отже, до зовнішніх небезпек і труднощів, із якими стикаються суб'єкти бізнесу, варто віднести:

- складність та непрозорість погоджувальних процедур й отримання дозволів;
- корупція в питаннях ліцензування, отримання дозволів, перевірок, митних процедур, тендерів тощо;
- високий податковий тиск і нестабільність податкового законодавства;

Рис. 4. Індекс економічної політики у сфері малого й середнього підприємництва, Україна (2012, 2016 рр.)
Джерело. *The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)* [7].

- девальвація гривні;
- зростання цін на основні енергоносії;
- низька інвестиційна привабливість окремих регіонів і країни загалом;
- обмеженість доступу до фінансування;
- нестабільність банківського сектору країни;
- недостатній рівень захисту права власності й корпоративних прав, рейдерство.

Внутрішніми загрозами розвитку підприємництва є:

- недостатній рівень інноваційної активності (високі ризики при комерціалізації нововведень, недостатня мотивація інновацій);
- висока енергоємність виробництва;
- низька продуктивність праці (за даними МВФ, в Україні найнижча продуктивність праці в Європі й Центральній Азії);
- неефективне корпоративне управління;
- обмеженість інформації та навичок використання сучасних методів фінансування бізнесу; низька фінансова грамотність.

Цей перелік не є вичерпним. Це лише основні загрози, що породжують нестабільність роботи підприємств, часто призводять до їх неплатоспроможності та банкрутства. Подолання виявлених проблем і загроз вимагає збалансованої політики держави щодо підтримки розвитку середніх та малих підприємств, покращення бізнес-середовища, активізації інноваційної діяльності й покращення інвестиційного клімату.

Висновки. Стратегічною групою в бізнес-структурі країни є малі та середні підприємства, що займають 99,9 % загальної кількості суб'єктів підприємництва. Водночас економіка України характеризується несприятливим бізнес-кліматом, що підтверджується індексами у світових економічних рейтингах. До найбільш проблемних аспектів функціонування бізнесу віднесено корупцію; обмеженість фінансування; податкове навантаження; неефективне корпоративне управління; низьку інноваційну активність. Особливо гостро ці питання стоять для малого й середнього бізнесу, що є менш захищеним і першим реагує на зміни економічної політики держави.

Для підвищення міжнародної конкурентоспроможності України, забезпечення економічного зростання потрібно комплексно реформувати бізнес-середовище. Основну роль у цьому повинна відіграти держава (у питаннях усунення чи послаблення зовнішніх загроз). Одночасно важливо підвищити ефективність управління на мікрорівні для подолання виявлених внутрішніх загроз розвитку.

Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку заходів підвищення безпечності функціонування суб'єктів підприємництва та забезпечення рівних умов ведення бізнесу в країні.

Джерела та література

1. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія. Львів: Арал, 2008. 384 с.
2. Волощук Л. О. Інноваційний розвиток та економічна безпека промислових підприємств: проблеми комплексного управління: монографія. Одеса: Бондаренко М. О., 2015. 396 с.
3. Кривов'язюк І. В. Інноваційний підхід до оцінювання безпечності функціонування промислових підприємств. *Актуальні проблеми економіки: наук. екон. журн.* 2013. № 3. С. 83–95.
4. Показники діяльності підприємств за їх розмірами. *Державна служба статистики України*. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
5. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 трав. 2017 р. № 504-р. *База даних «Законодавство України»/ВР України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80>
6. Україна в глобальних рейтингах. *Українська правда*. 2017. URL: <https://www.prawda.com.ua/cdn/graphics/ratings/#eco>
7. Характеристика країн на основі принципів Акта з питань малого бізнесу: Україна. Індекс політики щодо МСП. Країни східного партнерства. *The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)*. 2016. URL: <http://www.oecd.org/eurasia/competitiveness-programme/central-asia/Ukraine-chapter.pdf>
8. Doing Business. *World Bank*. 2017. URL: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>

References

1. Vasylytsiv T. H. (2008), *Ekonomiczna bezpeka pidpriemnytstva Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zmitsnennia* [Economic security of Ukraine's entrepreneurship: strategy and strengthening mechanisms], L'viv: Aral [in Ukrainian].
2. Voloschuk L. O. (2015), *Innovatsijnyj rozvytok ta ekonomichna bezpeka promyslovykh pidpriemstv: problemy kompleksnoho upravlinnia* [Innovative development and economic security of industrial enterprises: integrated management problems], Odessa: Bondarenko M. O. [in Ukrainian].
3. Kryvovyazyuk I. V. (2013), «Innovative approach to security assessment in industrial enterprises functioning», *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 3, pp. 83–95 [in Ukrainian].
4. State Statistics Service of Ukraine (2017), «Pokaznyky diial'nosti pidpriemstv za ikh rozmiramy». URL: <http://ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
5. Legislation of Ukraine (2017) «Stratehiia rozvytku maloho i seredn'oho pidpriemnytstva v Ukraini na period do 2020 roku». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80> [in Ukrainian].
6. Ukrain'ska pravda (2017), «Ukraina v hlobal'nykh rejtynhakh». URL: <https://www.prawda.com.ua/cdn/graphics/ratings/#eco> [in Ukrainian].
7. The Organisation for Economic Co-operation and Development (2016), «Kharakterystyka krain na osnovi pryntsyviv Akta z pytan' maloho biznesu: Ukraina. Indeks polityky schodo MSP. Krainy skhidnoho partnerstva». URL: <http://www.oecd.org/eurasia/competitiveness-programme/central-asia/Ukraine-chapter.pdf>. [in Ukrainian].
8. World Bank (2017), «Doing Business». URL: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine> [in English].

Стаття надійшла до редакції 12.04.2018 р.